

La Naturen Leve
C/O Gudmund Sundlisæter
Conrad Holmboes veg 13, 9011 Tromsø
E-post: post@lanaturenleve.no
Tromsø og Sogndal 15. oktober 2021

Helsedirektoratet

postmottak@helsedir.no

Referanse 21/20230.

La Naturen Leve sitt høringssvar til Helsedirektoratet sitt forslag til veileder for utredningsinstruksen på folkehelseområdet:

«Vurdering av virkninger på folkehelsen og helseeffekter i samfunnsøkonomiske analyser»

La Naturen Leve er en riksdekkende organisasjon som sier *nei* til utbygging av landbasert vindindustri i Norge.

Norsk vindkraftutbygging har i nyere tid påført mennesker omfattende negative konsekvenser, satt lokalsamfunn i vedvarende konflikt og ført til tap for landskap, natur, biologisk mangfold og samisk kultur og levesett. Helsemessige plager er slik La Naturen Leve ser det, underkommunisert og en «føre-var-tenking» gjelder ikke. Få utbyggingstiltak i norsk natur har så store negative følger for innbyggere og lokalsamfunn som vindkraftutbygging.

«Utredningsinstruksen» blir på regjerings nettsider omtalt slik:

«Utredningsinstruksen

Reglement | Dato: 19.02.2016

Fastsatt ved kongelig resolusjon 19. februar 2016 med hjemmel i instruksjonsmyndigheten.

Fremmet av Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Formålet med utredningsinstruksen er å legge et godt grunnlag for beslutninger om statlige tiltak, som for eksempel reformer, regelendringer og investeringer.

Det er viktig at statlige beslutninger er velbegrunnede og gjennomtenkte. Ufullstendig eller manglende utredning øker risikoen for at det fattes beslutninger som ikke kan gjennomføres, som gir uønskede virkninger eller som innebærer sløsing med samfunnets ressurser.»

- Det er etablert **minimumskrav til utredning** i form av seks spørsmål som skal besvares i alle utredninger:
 1. Hva er problemet, og hva vil vi oppnå?
 2. Hvilke tiltak er relevante?
 3. Hvilke prinsipielle spørsmål reiser tiltakene?
 4. Hva er de positive og negative virkningene av tiltakene, hvor varige er de, og hvem blir berørt?

5. Hvilket tiltak anbefales, og hvorfor?
6. Hva er forutsetningene for en vellykket gjennomføring?

- **Forholdsmessighet i utredningen:** Kravene til utredning og ressursene som brukes på utredninger, bør stå i forhold til virkningene av det foreslåtte tiltaket.
- **EØS- og Schengen-avtalene:** Kravene til utredning i slike saker er nå integrert i instruksen.

Støyretningslinjen følger trolig ikke utredningsinstruksen

Miljødirektoratet kan i dag ikke vise til konsekvensutredning, KU for støyretningslinjen, (iverksett i 2005). Denne er trolig ikke relevant for de vindturbinanlegg som blir montert i Norge i dag. Det er etter vår oppfatning, grunnlag for å stille spørsmål om utredningsinstruksen og SEA-direktivet er brutt? Da er retningslinjen trolig beheftet med de samme feil og mangler som både den belgiske og den nederlandske retningslinjen, som begge er opphevet. I de to landene kan det ikke deles ut vindkraftkonsesjoner før det er utarbeidet nasjonal KU. I Nederland tar det minst 1,5 år å utarbeide nasjonal KU iht. SEA-direktivet. Dette må også gjøres for norske forhold. Dvs. at en ikke ensidig kan lene seg på internasjonal forskning, slik Miljødirektoratet har gjort, når denne ikke er dekkende for norske forhold.

La Naturen Leve understreker at denne utredningsinstruksen må legges til grunn i arbeidet med å belyse følgene bygging av vindkraftverk vil kunne påføre enkeltmennesker, lokalsamfunn, natur og biologisk mangfold. Begrep som «...statlige beslutninger er velbegrunnet og gjennomtenkte», 6 punkts minimumskrav, forholdsmessighet og det faktum at EØS- og Schengen- avtalene gjelder, er etter vår oppfatning tydeliggjørende for hvordan konsekvensutredninger skal utføres. Med bakgrunn i vår kjennskap til gjeldende konsesjonsarbeid i NVE og OED, finner vi grunn til å stille spørsmål ved om NVE og OED grundig nok avdekker og dokumentere hvilke helsefaglige følger vindkraft har på enkeltmennesker og lokalsamfunn.

Helsedirektoratets «Forskrift om miljørettet helsevern», iverksatt 1. juli 2003 gir etter La Naturen Leve sin oppfatning klare føringer for hvordan helse skal vektlegges også for utbygging av vindkraftverk.

Forskriften sier mellom annet:

§ 1. Formål

Forskriftens formål er:

- a: å fremme folkehelse og bidra til gode miljømessige forhold,
- b: å sikre befolkningen mot faktorer i miljøet, blant annet biologiske, kjemiske, fysiske og sosiale, som kan ha negativ innvirkning på helsen.

Videre;

§ 7. Overordnet krav

Virksomheter og eiendommer skal planlegges, bygges, tilrettelegges, drives og avvikles på en helsemessig tilfredsstillende måte, slik at de ikke medfører fare for helseskade eller helsemessig ulempe.

Med helsemessig ulempe menes forhold som etter en helsefaglig vurdering kan påvirke helsen negativt og som ikke er helt uvesentlig.

Når det er grunn til å anta at planlagte eller eksisterende virksomheter og eiendommer kan medføre fare for helseskade eller helsemessig ulempe, skal den ansvarlige for virksomheten

utføre de beskyttelsestiltak og ta de forholdsregler som ellers er nødvendige for å forebygge, hindre eller motvirke at slik virkning oppstår.

Dette er eksempel på mangler i konsekvensutredningsarbeid for vindkraft:

- manglende KU for helse i alle vindkraftsakene og dermed manglende info om helsekonsekvensene (ikke godt nok opplyst sak for høringsparter)
- mangelfull oppfølging av kumulative virkninger av flere negative miljøpåvirkninger
- mangelfull/feil ved oppfølging av støyretningslinjen
- uriktig HKU for Oddeheia Bjelkeberg (her er det ikke involvert helsefaglig kunnskap)
- OEDs avvisning på klage på brudd på helselovgivning og statsforvalterens opprettholdelse av HKU for Tysvær/Gismarvik
- feil i medvirkning for Måkaknuten (det at kun de over Lden 45 er hørt av NVE i alle saker og at sumstøy dermed ikke avdekkes)
- arbeidet med Lden 42 for Vardafjell
- klagen på bruk av støyavtalene i Sirdal
- helseplager pga. prosessen for Haramsøya, Møre og Romsdal fylke
- at NVE ikke lytter til høringsparter og ikke vektet uttalelser og konsekvenser (ikke følger KU-forskriften)
- manglende KU for støyretningslinjen og opphevelse av retningslinjene i Belgia og Nederland
- NVEs bruk av FHI og internasjonal forskning som ikke er dekkende, som alibi for at helse blir ivaretatt i nytt konsesjonssystem
- at det ikke er noen høringsinstanser innen helse utover kommunelegen (i 20% stilling noen steder)
- at statsforvalteren bevisst ikke uttaler seg om brudd på støyretningslinjen og bruk av støyavtaler for ikke å bli inhabil i klagesaker på støy fra vindkraft
- ingen bruk av føre-var-prinsippet
- drikkevann, ved flere vindkraftanlegg har innbyggere opplevd ødelagt vannforsyning.

Helsemessige konsekvenser som følge av vindkraftutbygging kan kort oppsummeres slik:

Under prosessen, 10 – 20 år

- Angst og frykt for utbygging i nærmiljø skaper psykisk stress. Pågår gjerne i 10 – 15 år. Påkjennningene blir ikke vektet i utredninger. De fører til slitasje og utbrenthet og ulike psykiske og fysiske plager med bakgrunn i påkjennningene. Gjelder også utbyggingsplaner som ikke blir noe av
- Prosessen medfører også jobb som tar tid, koster penger og som går på bekostning av familie jobb og fritid.

Under bygging, 2 – 3 år

- Depresjoner, oppgitthet av å se nærmiljø, oppvekstmiljø og fritidsområder bli ødelagt.
- Frykt for anleggstrafikken, barn
- Fysiske plager av tungtrafikk i nærmiljø, støyplager støvplager.
- Frykt og plager på grunn av sprengningsarbeider (Støy og støv)
- Konsekvensene kan føre til at folk flytter.

Under drift, 25 år -?.

- Depresjon og sorg over å se ødelagt nærmiljø og landskap. Nær- og fjernvirkninger.

- Natursorg.
- Frykt for at anlegget aldri blir tatt ned.
- Frykt for helseskader av støy (infrastøy) skaper psykisk slitasje.
- Støyplager i mer eller mindre grad i boområder. Irritasjon uansett hvor sterk lyden er. Noen ganger uakseptabel, også om natta da man kan bli liggende og høre på den.
- Solblink og skyggekastning skaper irritasjon i varierende grad. Det er uklart i hvor stor grad man blir påvirket.
- Blinkende varsellys. Omfanget blir ofte ikke avklart før konsesjonen blir gitt. Helsepåvirkningen er ikke avklart. Skaper depresjon og stress
- Friluftsområder beslaglegges. Redusert tilgang på nærmiljø og rekreasjonsområder. Følgelig bli det mindre landskap og redusert kvalitet av naturopplevelsen. Vindkraftanlegg blir ofte presentert som «naturområder der mange flere mennesker etter etablering, nytter veiene til friluftsliv». Realiteten er at dette er industriområder nedbygget av veier, turbiner og med vedvarende støy. Vinterstid er det behengt med stor risiko å oppholde seg nær turbinene pga iskast. Turaktivitet i et vindkraftanlegg er da ikke å betrakte som naturlig friluftsliv.
- Støy er i mange tilfeller umulig å kartlegge før anlegget er etablert. Følgene kan være omfattande helseplager og tap av livskvalitet. Mange ser seg ikke i stand til å bli boende i områder etter vindkarftutbygging. Det er også tydelig at tap av eiendomsverdier for bolig og fritidsbolig i mange tilfeller fører til negative helseplager, da verdier faller vesentlig i verdi med potensielt medfølgende bekymring for egen økonomi.

Gudmund Sundlisæter
Styremedlem
La Naturen Leve

Marino J. Ask
Styreleder
La Naturen Leve

Med hilsen
La Naturen Leve
Marino J. Ask
styreleder